

De Stemming van 27 augustus 2017

Deze week zien we dezelfde uitslag als vorige week. We gaan wat dieper in op de financiële situatie van de kiezers, vergeleken met die van 1 jaar geleden en de relatie met hun politieke voorkeur.

zetels	TK2017	27-8-2017	Versch met TK2017
VVD	33	31	-2
pp	20	20	
CDA	19	17	-2
D66	19	18	-1
GroenLinks	14	13	-1
SP	14	12	-2
PvdA	9	11	2
ChristenUnie	5	5	
Partij voor de Dieren	5	6	1
50PLUS	4	4	
SGP	3	3	
DENK	3	3	
Forum voor Democratie	2	7	5
Totaal	150	150	
VVD+CDA+D66+ChristenUnie	76	71	-5

Bijna 1 jaar geleden hebben we o.a. de vraag gesteld, of men zich zorgen maakt over de eigen financiële situatie. Deze vraag hebben we ook nu herhaald, mede om te zien in welke mate de verbeterde economische omstandigheden doorwerken in het verwachtingspatroon bij de kiezers over hun eigen financiële situatie en welke relatie er ligt met hun partijkeuze.

1 jaar geleden gaf 45% van de Nederlanders aan dat zij zich zorgen maakten over hun financiële toekomst. Inmiddels is dat gedaald naar 40%. Niet alleen verschillen de absolute percentages op basis van de partijkeuze uit 2012, maar ook zien we verschillen bij de verschuivingen per partij. Bij D66-kiezers zien we de grootste verschuiving (van 35%, die zich zorgen maakt, naar 15%). Kiezers van PVV, SP en 50PLUS scoren rond de 65%, die zich zorgen maakt. Bij de PVV-kiezers zien we als enige groep een stijging van het percentage kiezers in 1 jaar, dat zich zorgen maakt om zijn financiële toekomst.

(Die vergelijking per partij kan alleen goed gemaakt worden op basis van het stemgedrag uit 2012, omdat op die wijze de groep kiezers bij beide metingen hetzelfde blijft).

Vergelijking subjectieve beleving financiële toekomst, september 2016 - augustus 2017 (naar gestemd bij TK2012).

Percentage dat zich zorgen maakt	Allen	Heeft bij TK2012 gestemd:							
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GL	50PL
Maakt zich zorgen over fin. toekomst, sep. 2016	45%	60%	34%	33%	35%	51%	71%	47%	67%
Maakt zich zorgen over fin. toekomst, aug. 2017	40%	63%	23%	32%	15%	48%	68%	44%	65%

Het is interessant om dezelfde tabel te maken, maar dan afgezet tegen de politieke voorkeur van het moment van onderzoek (september 2016 en deze maand). We zien dan een interessant patroon. Terwijl bij alle Nederlanders de daling 5% is geweest, zien we bij PVV, CDA, SP en 50PLUS een stijging van het percentage kiezers dat zich zorgen maakt over hun financiële toekomst. Bij maar twee partijen (D66 en GroenLinks) zien we een daling.

De achterliggende verklaring ligt in het feit dat tussen september 2016 en augustus 2017 de omvang van de aanhang van vier partijen duidelijk anders is geworden. VVD en D66 zijn in die periode samen rond de 12 zetels gestegen terwijl PVV en 50PLUS samen 14 zetels lager staan. Dus bij twee partijen waar relatief weinig kiezers zich zorgen maken over de toekomst is er sprake van een duidelijke zetelgroei, terwijl bij twee partijen waar veel kiezers zich zorgen maken over hun financiële toekomst er sprake is van een duidelijk zetelverlies. En dat wijst erop dat die stijging van VVD en D66 en daling van PVV en 50PLUS tussen september 2016 en de verkiezingen van maart jl. mede samenhangt met de verbeterende economie en het feit dat blijkbaar minder mensen zich zorgen maken over hun financiële toekomst.

Vergelijking subjectieve beleving financiële toekomst, september 2016 - augustus 2017 (naar stemkeuze van dat moment)

Percentage dat zich zorgen maakt	Allen	Stemt nu									
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GL	50PL	FvD	
Maakt zich zorgen over fin. toekomst, sep. 2016	45%	60%	17%	33%	34%	27%	65%	43%	66%		
Maakt zich zorgen over fin. toekomst, aug. 2017	40%	65%	18%	37%	23%	25%	69%	38%	72%	44%	

Slechts een kwart van het electoraat van de vier partijen, die nu bezig zijn om een regering te vormen, maakt zich zorgen om hun financiële toekomst. Terwijl bij de partijen die de oppositie zullen gaan vormen dat voor 54% het geval is. Daarbij is het interessant om te zien dat onder de kiezers van die oppositiepartijen de kiezers van de PvdA zich nog het minste zorgen maken over hun financiële toekomst. In 2012 gaf meer dan de helft van de toenmalige PvdA-kiezers aan zich zorgen te maken over hun financiële toekomst. Juist die kiezers die zich zorgen maakten hebben blijkbaar in grote mate de PvdA verlaten.

Vergelijking subjectieve beleving financiële toekomst, september 2016 - augustus 2017 (naar stemkeuze van dat moment)

Percentage dat zich zorgen maakt	Allen	Stemde bij TK2017					
		VVD	CDA	D66	CU	VVD+ CDA+ D66+ CU	a.s. oppositie
Maakt zich zorgen over fin. toekomst, aug. 2017	40%	18%	37%	23%	43%	25%	54%